

Креативність як творчий потенціал особистості дошкільника

Серед багатьох педагогічних проблем завжди існували й існуватимуть свого роду вершині, такі, що пронизують усе життя дошкільника. До них, зокрема, належить і проблема творчості, креативності, життя як творчого сходження до свого найвищого «Я», ці завдання покликала розв'язати нова Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». Базова програма розвитку дошкільника «Я у світі» вперше в освітньому просторі України заявила креативність як одну з пріоритетних ліній розвитку дошкільника.

Розвиток креативності як здатності до творчості набуває сьогодні такої значущості тому що вона є базовою якістю особистості, її ядром, центральною характеристикою. В нормативному документі поняття «креативність» вжито не випадково. Це зроблено з метою : привернути увагу освітян до зазначеної лінії розвитку дошкільника, яка відсутня в попередніх програмах, проте вкрай актуальна сьогодні .

Диференціювати близькі, проте відмінні поняття **творчість** та **креативність** ввести в обіг нову категорію, внести до планів педагогічної діяльності напрям , пов'язаний з розвитком креативності дошкільників, контролем та оцінкою його реалізації.

Особистісно - орієнтована модель має впроваджуватися ужиття, час повернутися обличчям до природної здібності дитини творити, підтримати її, створивши для її прояву сприятливі умови, стимулювати прагнення дошкільника робити по-своєму, виявляти оригінальність.

Щоб дитина виявила творчу активність, слід насамперед з довірою поставитися до її природної схильності діяти на власний розсуд, сприймати життєві враження покладаючись на власний досвід.

Творча активність дошкільника має ніби два тісно пов'язані між собою, проте не тотожні джерела – навчально-виховні впливи людей, що оточують

(насамперед дорослих) та особистий досвід, який включає досвід індивідуальної взаємодії зі світом, а також результати попереднього навчання і виховання. Якщо ми характеризуємо особистість її здатність до творчої діяльності, варто оперувати поняттям креативність. Це поняття сьогодні мало поширене у колі освітян-дошкільників, проте його наявність у Базовій програмі зобов'язує кожного ввести його до свого активного словника. Щоб полегшити цей процес: слід розрізняти поняття: творчість: особливий вид активності нерегламентованого, перетворювального характеру.

Креативність : загальна здібність дитини, її здатність до творчості. Одна з базових якостей особистості. Отже характеризуючи активність дошкільника в усіх видах діяльності, та формах активності слід кваліфікувати їх як більш або менш творчі.

Творчість є активністю дитини, спрямованою на створення нового продукту в не регламентованій жорсткими умовами ситуації. Аналізуючи та оцінюючи особисті якості, здібності дошкільника педагог вживає поняття креативність. Показники сформованості креативності у дошкільника :

- чутливість до проблем, готовність їх розв'язувати власними силами, відкритість новим ідеям, інтерес до невідомого;
- схильність руйнувати чи змінювати стереотипи, відмовлятися від шаблонів, відходити від зразків, спроможність виходити за рамки заданої іншими ситуації;
- швидкість аналогій, протиставлень, асоціацій;
- загострення сприйняття неточностей, недоліків, відхилень, незвичайності, складності;
- уміння підійти до проблеми з різних точок зору;
- вносити щось нове, висувати оригінальні ідеї, розв'язувати нові завдання;

- пошуково-перетворювальне ставлення до дійсності ,висока пізнавальна активність, допитливість;
- уміння швидко переходити від одного способу розв'язання до іншого;
- переконструйовувати елементи в нових комбінаціях (комбінаторні властивості);
- дотепність, почуття гумору, інтерес до парадоксів;
- сміливість і незалежність суджень, неупередженість оцінок;
- самокритичність, здатність посміятись над собою;
- використання різних форм доказів;
- уміння помічати зв'язки між ознаками, формально між собою не пов'язаними;
- здатність сприймати об'єктивно комплексно, цілісно, виділяти в них головне, істотне, відкривати потенційне;
- розвинена уява, метафоричність (створення фантастичних ідей)
- уміння дивуватися ;
- здатність прогнозувати, передбачати, формулювати гіпотези, робити припущення;
- орієнтації на високі стандарти якості, ідеальні еталони.

Наявність у діяльності дошкільника більшості з означених показників засвідчує, що його можна вважати креативним, практично та інтелектуально продуктивною істотою. Розвиток у вихованців креативних здібностей – важливе педагогічне завдання. Креативним має бути як процес діяльності дошкільників, так і її результат; як процес виховання, так і навчання.

Креативність розглядається вченими як характеристика творчого потенціалу особистості. За словником термінів «Дошкільна освіта», «креативність – рівень творчої обдарованості, здатності до творчості, що складає досить стійку характеристику особистості». Хочеться навести

декілька видів визначення креативності. За визначенням Е. Фрома, креативність – це здатність дивуватися, відшукати рішення в нестандартній ситуації, спрямованість на нове і вміння глибоко усвідомлювати власний досвід.

Креативність є одною з базових характеристик дитини дошкільного віку, що характеризує активну позицію особистості, готовність ухвалювати миттєві рішення, допитливість, здатність коментувати процес та результати діяльності, стійку мотивацію досягнень, розвинену уяву, а також здатність до створення творчого образу, який характеризується оригінальністю, варіативністю, гнучкістю та рухливістю.

Ми живемо в епоху глобальної перебудови суспільства, переходу освіти, в тому числі й дошкільної, до нових – **креативних** технологій виховання та навчання. Такі зміни зумовлюють необхідність самовдосконалення вихователя як фахівця та особистості – його відкритість інноваціям, вміння застосовувати сучасні методи й засоби освіти дошкільника, сформованість педагогічної рефлексії(здатності розмірковувати, аналізувати своїх вихованців, їхніх батьків, колег).Маємо вчитися активно «задіювати» особистісний потенціал дітей, формувати в них творче ставлення до життя, розвивати зачатки творчого мислення.

Педагоги майже ніколи не характеризують своїх вихованців як таких, що творчо (не творчо) ставляться до життя в цілому. А тим часом Базова програма орієнтує освітян на формування в дошкільнят креативності як загальної здібності, творчості як здатності до конструктивної перетворювальної активності. Отже, варто поступово розширювати ареал використання понять **творчість** і **креативність**.

Необхідні умови для діяльності педагогів та їх участі в впровадженні нової Базової програми «Я у Світі»:

- сприяти підвищенню кваліфікації
- допомогти в створенні розвивального середовища
- забезпечити консультативну допомогу у вирішенні поставлених завдань.
- створити емоційно позитивний мікроклімат для співробітництва
- високу культуру спілкування;
- здатність співробітників зберігати доброзичливість один до одного, спокійно розібратися в будь-якій ситуації, неупережно розв'язувати проблеми.
- підібрати педагогів для впровадження, врахуючи
- прагнення до гнучкості, пристосування до дітей, змісту та засобів виховання;
- емоційна врівноваженість ;
- оволодіння легким, невимушеним спілкуванням з дітьми
- впевненість у собі.

Психологічні зміни у педагогічних кадрах щодо формування ними власної творчої педагогічної діяльності, таких якостей творчої особистості, як – от:

- відхилення від шаблону,
- оригінальність
- ініціативність

Змістові зміни при застосуванні які виникли в результаті і впровадження нових освітніх технологій цільового добору змісту навчання у відповідності до проблеми креативності а також спільну роботу педагогів: в методичних об'єднаннях, творчих групах, з соціокультурними об'єктами, використання тестів для визначення.

Першорядними компонентами творчого процесу є прояви дошкільником оригінального, інтуїтивного, непередбачуваного, мимовільного, неусвідомлюваного, імпульсивного; другорядними – прояви логічного, рефлексивного, довільного, вмотивованого, усвідомленого. Єдність закладеного природою та прижиттєво набутого дитиною – база для розвитку та збагачення її творчого потенціалу.

Мотивація креативної поведінки складається в ранньому дитинстві, вона пов'язана з переживанням, прийманням власних недоцільних бажань. Мотивація доцільної поведінки, яка також формується в дитинстві, передбачає бажаннями лише реально здійснювати обставини, події. Таким чином, мікро середовище може перешкоджати або сприяти розвитку мотивації, креативності.

Когнітивний бік креативності містить такі характеристики творчого мислення : продуктивність – багатства ідей, асоціації, варіантів вирішення проблем; , гнучкість – здатність швидко змінювати способи дій, переходити від одного класу об'єктів до іншого; , оригінальність – рідкісність, незвичайність, унікальність способу розв'язання певної проблеми.

Як показують наукові дослідження й досвід педагогів-практиків, креативність виявляють приблизно з п'ятого року життя, але це зовсім не означає, що до цього моменту їх не слід розвивати. Навпаки, чим раніше дитину навчать спостерігати, пояснювати незвичайне, дивуватися оточуючими явищами, предметами, експериментувати тим ґрунтовніше підготують її до прояву власне творчих здібностей. Творчість багато в чому визначається вмінням по-різному висловлювати свої почуття та уявлення про навколишній світ. Для цього слід навчити дитину бачити предмет з різних боків, уміти, враховуючи різні ознаки предмета, створювати образ. Необхідно щоб дитина не тільки

вільно фантазувала, а й спрямовувала свою фантазію, творчі здібності на вирішення різноманітних завдань.

П'ять років - період розвитку наївної креативності дитини, що базується, з одного боку, на яскравих образах, емоційності, імпульсивності й жвавості поведінки дитини, а з іншого — на незнанні законів логіки, загальних закономірностей явищ, відсутності жорстко закріплених правил мислення. Разом із тим, розвиток більш тісних зв'язків із мовленням, формування довільності у виникненні продуктів уяви, критичність мислення, прагнення до наслідування інших і нормативності поведінки в дітей 6- річного віку створюють умови виникнення діалектичних суперечностей у розвитку уяви.

У п'ятирічному віці діти можуть довгий час грати в одну гру, неодноразово повертатися до певних її сюжетів. Образи уяви в цьому віці надзвичайно яскраві, живі, тісно пов'язані з почуттями. Найвіддаленіша схожість між тим, що сприймає дитина, та її попередніми враженнями викликає бурхливий потік нових асоціацій. Діти надзвичайно довірливо ставляться до своїх витворів фантазії.

В.Сухомлинський говорив: «Дітям не треба багато говорити, не слід багато їм розповідати, слово — не цяцька, а словесне пересичення — одне з найшкідливіших пересичень. Дитині треба не тільки слухати слово вихователя, але й мовчати; в цю мить вона думає, осмислює почуте та побачене».

У жодному разі не давайте негативної оцінки дитячій творчості. Будьте терплячі до «дивних» ідей дитини.

Навчіть дитину керувати емоціями й не піддаватися поганому настроєві. Вчіть її помічати добре й красиве в житті. Відкрито висловлюйте власні почуття дитині. Діти, які переконані у любові та повазі батьків, швидше розвиваються. Не бійтеся проявляти власну індивідуальність, не приховуйте

власні творчі прояви. Головне, щоб ваша творчість доброю, приносила радість та задоволення іншим. Станьте взірцем неординарної творчості особистості для своїх дітей.

Підсумкове заняття «Юні розумники»

для дітей старшого віку

Мета : Розвивати вміння дітей використовувати здобуті уявлення під час виконання завдань, логічне мислення, уяву, дрібні м'язи кисті рук, інтелектуальний потенціал дітей. Продовжити вчити висувати припущення, аналізувати, робити висновки. Збагачувати практичний і теоретичний досвід дитини ; дати їй змогу самовизначитися , здійснювати самостійний вибір, заохочувати до досліджень та експериментувань ,відходити від заданого шаблону, зразка стандарту, діяти самостійно Створювати сприятливі умови для становлення креативності як базової якості старшого дошкільника. Виховувати організованість, комунікативні здібності , бажання завершувати роботу до кінця .

Матеріал : Кубик з різними кольоровими вставками , фішки для оцінювання дітей , нагороди для кожної дитини «Самий найрозумніший ». Матеріал для досліду (2 ємкості з водою, 2 мішечка 1 з сіллю 1 з губкою, ганчірка для витиранні води, маленькі розноси)

Ігри : «Круглий рік », «Ланцюжок», «Де чия хатка », «Будь уважним», «Що це означає », «Давайте перевіримо»

Хід заняття

Вихователь : Давайте привітаємось один з одним та гостями

Доброго ранку, доброго дня

Раді ми бачитись з вами щодня

Дружно станемо ми в коло.

Я твій друг і ти мій друг.

За руки ми візьмемось,

Один одному всміхнемось

Стане весело навкруг!

Любі малята, я вас запрошую пограти в « Самий найрозумніший ». Цікаво а який у вас настрій ? Уявіть свій настрій, візьміть його в руки . А тепер уявіть якого він кольору і всі разом по команді назвіть свій колір настрою. Молодці, отже, ви майже всі готові до виконання завдання. У мене в руці кубик він буде нашим помічником . Скажіть скільки граней у кубка? Отже в 6 ігор ми сьогодні з вами пограємо .

Вихователь : Щоб розпочати нашу гру спочатку давайте трошки розігрінемось. Відповідайте швидко Хто ? або Що? Ким буде ?

Яйце... курчам, крокодилом, змією, черепахою, смаженою

Курча... півнем, куркою

Хлопчик.. юнаком, батьком, дідом

Жолудь... дубом

Насіння... квіткою, деревом ,олією

Гусениця... метеликом

Борошно... хлібом , печивом , бубликом

Ікринка... .рибою, жабою

Цегла ... будинком

Тканина... сорочкою, сукнею, спідницею, брюками.

Вихователь : Молодці !

1,2,3 - гратись почали (кидають кубик)

1. Гра « Круглий рік »

Розвиток дрібної моторики .Закріплення уміння розрізняти сектори, знань пір року, назв місяців.

Дітей розділити на групи (за назвою пір року)

Перемішати сектора .Запропонувати прочитати назву та розкласти в правильному порядку.

Запитання :

Чому кожній частині відповідає певний колір ?

(Червоний , зелений , жовтий , голубий)

Які свята бувають літом , взимку , восени, навесні ?

За вірну відповідь діти отримують фішки .

Вихователь : Молодці !

1,2,3 - гратись почали (кидають кубик)

2. *Гра « Ланцюжок »*

Закріплення знань про взаємозв'язок живої природи з неживою

Діти, подивіться що у мене в руці? Так це яблуко? Яке воно? Запрошую викласти ланцюжок щоб показати як до нас потрапило це яблуко.

Запитання: Як ви гадаєте , а якщо ми заберемо хоча б одну частинку ланцюжка, щось зміниться ? Чому ? За вірну відповідь діти отримують фішки .

Вихователь : Молодці ! 1,2,3 - гратись почали (кидають кубик).

3. *Гра «Де чия хатка»*

Закріплення знань про диких та свійських тварин їх середовище існування, розвиток дрібної моторики руки. З'єднати тваринок з їх середовищем існування. За вірну відповідь діти отримують фішки.

Вихователь : Молодці ! 1,2,3 - гратись почали (кидають кубик)

4. *Гра «Будь уважним» ейдетика*

Розвивати зорову увагу. Дітям пропонується розглянути малюнок 15 секунд. Закрити.

Завдання: Прибіг цуцик потягнув за скатертину. Все падало на підлогу. У якому порядку все падало? Що впало першим, другим, останнім. Візьміть ці предмети та викладіть на картках в такій послідовності в якій вони попадали. В кінці перевіряють по контрольній картці. За вірну відповідь діти отримують фішки.

Вихователь : Молодці ! 1,2,3 - гратись почали (кидають кубик)

5. *Гра «Що це означає?»*

Закріплення знань природоохоронних правил. Дітям пропонують розглянути картинки з знаками та розказати де їх можна розставити і чому? За вірну відповідь діти отримують фішки.

6. *Гра «Давайте перевіримо»*

(Пошуково-дослідницька робота). Розповідь казки «Про двох віслюків».

Вихователь : Як ви гадаєте, малята, який мішок був важче? Чому? А давайте ми це перевіримо на досліді?

Дослід з мішечками з сіллю та губкою.

Вихователь : То ж який ми можемо зробити висновок? Який мішок був важчим? Чому? А що стало з сіллю?

Вихователь : Молодці! Вам сподобались наші ігри? А що сподобалось робити найбільше? А що було виконувати важко? Давайте порахуємо

скільки у вас разом стало фішок. Діти рахують кількість фішок . Молодці! За те що ви були самі найрозумніші. Ви отримуєте ось такі нагороди.

Вихователь роздає значки «Самий найрозумніший».